

JÓZEF JAN SKOCZYŁAS

DYSPONOWANIE WARTOŚCIAMI DEWIZOWYMI W ŚWIETLE PRZEPISÓW DOTYCZĄCYCH OPROCENTOWANYCH RACHUNKÓW WALUTOWYCH

1. PRZESŁANKI POWSTANIA I ROZWOJU OPROCENTOWANYCH RACHUNKÓW WALUTOWYCH

Dla gospodarki narodowej bardzo istotną wartość przedstawiają zasoby walut obcych, będące w posiadaniu ludności w kraju oraz wpływy dewizowe uzyskiwane przez obywateli bieżąc z zagranicy. Dopuszczalność posiadania i obrotu wartościami dewizowymi w okresie 30-lecia PRL przechodziła różne ukształtowania, odpowiednie do zróżnicowanych form reglamentacji dewizowej. W ramach obowiązujących w tym czasie przepisów dewizowych można wyodrębnić kolejne okresy wynikające ze zmieniającej się polityki dewizowej państwa.

W pierwszych latach powojennych (1945 do 1950 r.) posiadanie walut przez ludność było dozwolone na mocy obowiązującego dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 IV 1936 r.¹ w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi. Następnie ustawą z dnia 28 X 1950² wprowadzono zakaz posiadania walut obcych, monet złotych, złota i platyny w kraju. Ustawa ta zobowiązywała posiadaczy walut obcych w kraju do odprzedania ich Narodowemu Bankowi Polskiemu po obowiązującym kursie bądź do złożenia ich w tym Banku do depozytu. Z kolei w ustawie dewizowej z dnia 28 III 1952 r.³ utrzymano — na podstawie art. 20 — zakaz posiadania w kraju przez obywateli polskich zagranicznych środków płatniczych⁴. Zakaz ten jednak uwarunkowany został zastrzeżeniem braku zezwolenia na posiadanie walut wynikających z przepisów samej ustawy lub rozpo-

¹ Dz. U. RP z 1938 r. nr 86, poz. 584; zra.: Dz. U. RP z 1939 r. nr 87, poz. 549.

² Ustawa z dnia 28 X 1950 r. o zakresie posiadania walut obcych, monet złotych, złota i platyny oraz zaostreniu kar za niektóre przestępstwa dewizowe (Dz. U. nr 50, poz. 460).

³ Ustawa dewizowa z 28 III 1952 (Dz. U. nr 21, poz. 133).

⁴ Por. J. Harasimowicz, *Rozwój prawa dewizowego w Polsce Ludowej*, Państwo i Prawo 1954, nr 12, s. 826 i in.

rzążeń wydanych na jej podstawie. W nawiązaniu więc do art. 20 u.d. wydane zostało rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 XI 1956 r.⁵, które w § 33 zezwoliło na posiadanie w kraju zagranicznych środków płatniczych oraz złota i platyny będących wartościami dewizowymi. Rozporządzenie to stało się punktem zwrotnym w polityce dewizowej państwa w stosunku do osób fizycznych krajowców dewizowych. Odtąd w miejsce form nakazowych i przymusu zaczęto tworzyć i rozwijać formy umożliwiające dobrowolne włączenie zasobów dewizowych posiadanych przez ludność w ramy planowej gospodarki.

Dopiero w wyniku tej zmiany możliwe było wydanie przez Ministra Finansów zarządzenia z dnia 18 VI 1958 r.⁶ wprowadzającego instytucję rachunków walutowych dla krajowców dewizowych. Intencją leżącą u podstaw wydania tego zarządzenia — tak jak i obecnie obowiązujących przepisów — było uzyskanie wpływów dewizowych z zagranicznych środków płatniczych będących w bezpośrednim posiadaniu ludności i włączenie ich do kontrolowanej, planowej gospodarki dewizowej oraz przez ich wykorzystanie — zwiększenie dyspozycyjności banków.

Powołanym wyżej zarządzeniem z dnia 18 VI 1958 r. Minister Finansów zezwolił Narodowemu Bankowi Polskiemu, Bankowi Handlowemu w Warszawie SA i Bankowi Polska Kasa Opieki SA w Warszawie na otwieranie i prowadzenie dla osób fizycznych będących krajowcami dewizowymi rachunków bankowych w walucie zagranicznej, zwanych rachunkami walutowymi. Na rachunki walutowe mogły być wpłacane pieniądze zagraniczne (banknoty i monety), kwoty przekazów z zagranicy oraz kwoty z realizacji czeków opiewających na walutę zagraniczną, ze wskazaniem tytułu przekazu lub czeku. Z kwot wpłacanych w kraju w walutach (banknotach i monetach) mogły być dokonywane przelewy na eksport wewnętrzny, bez osobnego zezwolenia dewizowego. Wszelkie inne wypłaty w walucie zagranicznej wymagały osobnego zezwolenia dewizowego, np. przeznaczenie wkładu na wydatkowanie za granicą. Wypłaty walut obcych w kraju były niemożliwe. Zbyt wąski zakres dysponowania wykładami, nieoprocentowanie wkładów, a także podważone zaufanie ludności — po długim okresie zakazu posiadania walut — do stabilności nowych przepisów o rachunkach walutowych, nie stanowiły zachęty dla krajowców dewizowych do lokowania posiadanych walut na tych rachunkach⁷.

⁵ Zmieniające rozporządzenie Min. Fin. z dnia 15 IV 1952 w sprawie wykonania ustawy dewizowej (Dz. U. nr 21, poz. 137, s. 1956, nr 50, poz. 223 i z 1963 r. nr 26, poz. 155).

⁶ Zarządzenie Min. Fin. z dnia 18 VI 1958 r. w sprawie udzielenia zezwolenia na prowadzenie dla niektórych krajowców dewizowych rachunków bankowych w walucie zagranicznej (M. P. nr 51, poz. 298).

⁷ E. Kaczmarek, *Oprocentowane rachunki walutowe*, Bank i Kredyt 1975, nr 6, s. 213.

W celu zwiększenia wpłat na rachunki walutowe Minister Finansów wydał w 1967 r. zarządzenie w sprawie otwierania i prowadzenia dla osób fizycznych—krajowców dewizowych oprocentowanych rachunków bankowych w walucie zagranicznej⁸. Przepisy tego zarządzenia zezwoliły bankom dewizowym na otwieranie i prowadzenie dla osób fizycznych będących krajowcami dewizowymi oprocentowanych rachunków bankowych w walucie zagranicznej (zwanym oprocentowanymi rachunkami walutowymi krajowców dewizowych). Jako novum została wprowadzona zasada oprocentowania wkładu w walucie obcej. Na rachunki utworzone tym zarządzeniem — rozszerzającym zakres tytułów wpłat — przyjmowane były przede wszystkim wpłaty z diet zagranicznych, wynagrodzeń za pracę wykonywaną za granicą oraz wpłat kwot z innych tytułów, jeżeli były one z mocy ogólnych zezwoleń dopuszczone do wydatkowania za granicą. Rozszerzono również zakres tytułów wypłat, na które nie wymaga się osobnego zezwolenia dewizowego (np. zakup na własny użytek posiadacza rachunku towarów za granicą, pokrycie kosztów podróży i pobytu za granicą). Wypłaty natomiast z oprocentowanego rachunku bankowego krajowca dewizowego na inne cele dopuszczalne były po uzyskaniu osobnego zezwolenia dewizowego.

Wprowadzenie oprocentowania wkładów było dodatkowym czynnikiem zachęcającym ludność do lokowania posiadanych walut wymiennalnych. Oprocentowanie było zróżnicowane w zależności od terminu wypowiedzenia: dla wkładów *a vista* (podlegających wypłacie na żądanie) oprocentowanie wynosiło 3% w stosunku rocznym, z terminem wypowiedzenia 90-dniowym — 3,5%, z terminem wypowiedzenia 180-dniowym — 4% oraz dla wkładów z terminem wypowiedzenia 360-dniowym 5% w stosunku rocznym. Wprowadzenie zróżnicowanych stawek oprocentowania i stosunkowo szerokie uprawnienia do dysponowania w obrocie za granicą przyczyniło się w znacznym stopniu do osłabiania oporów i uprzedzeń wśród ludności, a w konsekwencji doprowadziło do aktywizacji lokat na rachunkach walutowych. Pomimo wprowadzenia bodźca w postaci oprocentowania Wkładu, krąg osób korzystających z instytucji oprocentowanego rachunku walutowego nadal nie był zbyt duży, a to w wyniku ograniczenia podmiotowego — dla osób pracujących za granicą oraz przedmiotowego — do oszczędności z zarobków i diet zagranicznych.

Konieczność rozszerzenia kręgu osób uprawnionych do korzystania z rachunków walutowych oraz umożliwienie lokowania na rachunkach zagranicznych środków płatniczych przez ludność, bez obowiązku udokumentowania sposobu wejścia w ich posiadanie, doprowadziło do wydania zarządzenia Ministra Finansów z dnia 4 IV 1970 r. w sprawie zezwolenia na otwieranie i prowadzenie dla osób fizycznych krajowców dewizowych oprocentowanych rachunków bankowych w walucie zagranicz-

⁸ Zarz. Min. Fin. z 9 XII 1967 (M. P. nr 70 poz. 343).

nej⁹. Instytucja oprocentowanych rachunków walutowych została udoskonalona przez wprowadzanie rachunków dwojakiego typu, a mianowicie „A” i „B”.

W nowym kształcie rachunków typu „A” utrzymano podstawową zasadę dokumentowania źródeł pochodzenia zagranicznych środków płatniczych. Rozszerzano jednak zakres tytułów wpłat na te rachunki. Na podstawie tego zarządzenia po raz pierwszy w historii powojennego ustawodawstwa dewizowego umożliwiono przez utworzenie rachunku „B” przekazywanie do banków walut, co do których posiadacz nie mógł (bądź nie chciał) udokumentować źródła ich pochodzenia. Intencją utworzenia oprocentowanych rachunków walutowych typu „B” należy upatrywać w chęci przejęcia przez państwo do legalnego obrotu dewizowego „rezerw dewizowych” walut przechowywanych przez niektórych obywateli w formie bezużytecznej dla państwa. Należy tu wskazać na występowanie poważnych kwot walut przepływających obok kas bankowych w nielegalnych transakcjach. W tym względzie rachunki walutowe typu „B” mogły stać się niejako swoistym remedium ograniczającym zasięg nielegalnych transakcji w obrocie dewizowym. Na rachunki typu „B” ustawodawca dopuścił w zasadzie możliwość przyjmowania wszelkich wpłat walutowych dokonywanych tak w kraju, jak i za granicą bez względu na tytuł. Jedyne wyjątek stanowią tu takie wpłaty, których realizacja w kraju może nastąpić wyłącznie w złotych (chodzi o renty i emerytury zagraniczne rozliczane za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych).

W celu zwiększenia możliwości gromadzenia zagranicznych środków płatniczych na oprocentowanych rachunkach walutowych Minister Finansów dokonał w latach 1972- 1974 kilku dalszych zmian w systemie funkcjonowania omawianych rachunków. Tak więc rozszerzono znacznie zakres tytułów uprawniających do dokonywania wpłat na rachunki „A” oraz uproszczono tryb obsługi rachunków.

Mając na uwadze dalszą aktywizację zasobów dewizowych ludności oraz doskonalenie systemu oprocentowanych rachunków walutowych — Rada Ministrów podjęła w 1976 r. uchwałę zobowiązującą Ministra Finansów do stworzenia warunków dla dalszego rozwoju rachunków walutowych ludności, prowadzonych w walutach obcych¹⁰. Dlatego też Minister Finansów zarządzeniem z dnia 25 IX 1976 r. w sprawie rachunków bankowych krajowców dewizowych prowadzonych w walutach wymiennalnych¹¹ ujednotocił zasady lokowania walut w bankach — przez wpro-

⁹ M.P. z 1970 r. nr 11, poz. 95, z 1972 nr 41, poz. 226, z 1973 nr 24, poz. 149, z 1974 nr 32, poz. 191, z 1975 nr 28, poz. 174.

¹⁰ Uchwała nr 173/76 RM z dnia 6 VIII 1976 w sprawie dalszej aktywizacji lokat dewizowych w bankach (M.P. z 1976 nr 38, poz. 173).

¹¹ M.P. z 1976, nr 38, poz. 173.

wadzenie jednego rodzaju rachunków „A” (w miejsce prowadzonych dotychczas rachunków „A” i „B”). Wprowadzono również zróżnicowane oprocentowanie w sposób preferujący wkłady wysokie i długoterminowe.

II. OPROCENTOWANE RACHUNKI WALUTOWE A RACHUNEK BANKOWY

Rola i funkcja banku dewizowego w gospodarce socjalistycznej stwarzają potrzebę nadania stosunkom prawnym łączącym bank z jego klientem specyficznej treści. Dwoisty charakter w działalności banku, który występuje tu jako organ finansowy państwa oraz jako przedsiębiorstwo wykonujące czynności usługowe (kontrahent), nadaje tym stosunkom treść, w której łączą się elementy prawa finansowego z elementami prawa cywilnego.

Analizując instytucję oprocentowanych rachunków walutowych należy rozróżnić w niej zarówno stosunki dewizowo-prawne, jak i cywilno-prawne. Normy prawne regulujące prawa i obowiązki banku oraz posiadaczy oprocentowanych rachunków walutowych jako równorzędnych stron w obrocie majątkowym należą do dziedziny prawa cywilnego. Przeprowadzenie rozróżnienia stosunków finansowo-prawnych i cywilno-prawnych w instytucji oprocentowanych rachunków walutowych jest bardzo istotne chociażby ze względu na odmienne kształtowanie się odpowiedzialności banku w każdej z jego obu sfer działania. Bank jako jedna ze stron umowy ponosi cywilną odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie swoich obowiązków według ogólnych zasad prawa zobowiązaniowego¹². Bank jako instytucja prowadząca oprocentowane rachunki walutowe rejestruje obroty i stany wkładów zagranicznych środków płatniczych przejętych od poszczególnych klientów. Otwarcie oprocentowanych rachunków walutowych odbywa się na podstawie umowy zawartej między bankiem a posiadaczem rachunku. Umowa ta w odniesieniu do osób fizycznych ma charakter dobrowolny.

Problem stanowi charakter prawny oprocentowanych rachunków walutowych. Kodeks cywilny nie reguluje wspomnianej umowy w sposób odrębny. W związku z tym nasuwa się pytanie — czy oprocentowany rachunek walutowy jest swoistym rachunkiem bankowym, czy też należy do rachunków bankowych regulowanych przepisami art. 725 - 733 k.c. Przepisy tytułu XX k.c. nie odpowiadają wprost na to pytanie, w związku z tym konieczne będzie, chociaż bardzo ogólne, dokonanie analizy

¹² Odnośnie do instytucji umowy rachunku bankowego, zob. Z. Żabiński, *Umowa rachunku bankowego*, Warszawa 1967; W. Czachórski, *Prawo zobowiązań w zarysie*, 1968, s. 542 i n. oraz M. Gersdorf, *Instytucja rachunku bankowego w projekcie kodeksu cywilnego*, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 1963, nr 2, s. 39 i n.

oprocentowania rachunków walutowych i porównanie, czy zawiera te same elementy, które składają się na umowę rachunku bankowego. Z definicji art. 725 k.c. wynika, że przez umowę rachunku bankowego bank zobowiązuje się wobec posiadacza rachunku do przechowania jego środków pieniężnych na czas oznaczony lub nieoznaczony oraz do przeprowadzenia na jego zlecenie rozliczeń pieniężnych.

Na podstawie art. 725 k.c. jedną ze stron umowy musi być bank. Przepis § 8 og. rozp. wyk. ustala natomiast, że w przypadku użycia w przepisach dewizowych terminu „bank” należy przez to rozumieć banki mające uprawnienia dewizowe. Wynika z tego, że podmiotem umowy oprocentowanego rachunku walutowego krajowca dewizowego jest z jednej strony osoba prawna, to jest bank, a z drugiej strony osoba fizyczna — posiadacz rachunku, która musi posiadać status krajowca dewizowego¹³. Pojęcie posiadacza rachunku używane jest zarówno w zarządzeniu M.F. z dnia 25 IX 76 r., jak i w praktyce dewizowej dla określenia osób fizycznych—krajowców dewizowych, którym bank prowadzi oprocentowane rachunki walutowe. W tej sytuacji w rozumieniu przepisów k.c. stroną umowy oprocentowanego rachunku walutowego jest posiadacz rachunku.

Określając umowę rachunku bankowego kodeks cywilny wprowadza do niej dwa elementy. Pierwszym istotnym elementem jest obowiązek przechowywania środków pieniężnych posiadacza rachunku bankowego, drugim natomiast dokonywanie na jego zlecenie rozliczeń pieniężnych. Gromadząc chwilowo walutę wymienną na oprocentowanym rachunku walutowym krajowiec dewizowy powierza ją instytucji bankowej na przechowanie. Zawarcie i wykonanie umowy oprocentowanego rachunku walutowego związane jest z przechowaniem waluty wymiennej.

Należy tu podkreślić, że przechowywanie odbywa się podobnie, jak przy umowie rachunku bankowego w formie depozytu nieprawidłowego. Z chwilą zgromadzenia środków dewizowych na oprocentowanym rachunku walutowym bank nabywa prawa własności środków oddanych na przechowanie oraz może nimi dysponować dla potrzeb gospodarki narodowej, dopóki nie nastąpi ich zwrot na żądanie osoby uprawnionej. Zgromadzone na rachunku środki dewizowe stanowią własność banku, a klient ma jedynie wierzytelność do banku w wysokości zakumulowanych środków pieniężnych na rachunku.

Jak wspomniano wyżej, bank staje się właścicielem środków dewizowych oddanych mu na przechowanie i uzyskuje możliwość korzystania i rozporządzania tymi środkami zgromadzonymi na oprocentowanym rachunku walutowym. Z kolei rozporządzanie rzeczą jest jednym z uprawnień składających się na treść własności. Tak więc o ile rzeczami tymi

¹³ Przepisy art 6 i 7 u.d. definiują pojęcia krajowca i cudzoziemca dewizowego.

są wartości dewizowe bezwzględne lub względne mamy do czynienia w przypadku umowy oprocentowanego rachunku walutowego z przeniesieniem prawa własności tych wartości z posiadacza rachunku na bank.

Zauważyć przy tym należy, że zawieranie umowy rachunku bankowego, w wyniku której następuje otwarcie i prowadzenie oprocentowanego rachunku walutowego osób fizycznych i prawnych nie będących j.g.u., jest obrotem wartościami dewizowymi w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy dewizowej.

Z brzmienia art. 4 pkt 1 ustawy dewizowej wynika, że obrotem wartościami dewizowymi jest już samo zawieranie umów, których przedmiotem są wartości dewizowe, jak i ich wykonanie. Obrót ten, zgodnie z art. 19 ustawy dewizowej jest bez zezwolenia właściwej władzy zabroniony, o ile przepisy ustawy dewizowej lub rozporządzeń wydanych na jej podstawie nie stanowią inaczej. Ustawa dewizowa w art. 27 przewiduje jednak możliwość otwierania i prowadzenia rachunków dla cudzoziemców dewizowych, zaznaczając, że rodzaje rachunków określi w drodze rozporządzenia Minister Finansów. Odpowiednika tego przepisu dla krajowców dewizowych ustawa dewizowa nie przewiduje, co wynika z istniejącego w chwili wydania ustawy dewizowej zakazu posiadania walut zagranicznych przez krajowców dewizowych.

Jedynym przepisem dewizowym w tym zakresie jest § 22 og. rozp. wykon. ustalający, że NBP i banki posiadające uprawnienia dewizowe mogą prowadzić rachunki w walucie zagranicznej dla krajowców dewizowych tylko za zezwoleniem. Szczegółowe zatem postanowienia o rachunkach walutowych zawierają wydane w formie zarządzeń Ministra Finansów ogólne zezwolenia dewizowe.

Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 25 IX 1976 r. nie zawiera żadnych przepisów dotyczących sposobu zawierania umowy oprocentowanego rachunku walutowego. To, że mają tu zastosowanie przepisy art. 725 - 731 k.c. wynika *expressis verbis* z informacji bankowych: „Warunki prowadzenia oprocentowanych rachunków walutowych”, które stanowią integralną część umowy otwarcia oprocentowanego rachunku walutowego.

Chociaż uprawnienie posiadania oprocentowanego rachunku walutowego wypływa z norm prawa dewizowego, to jednak dokonywanie czynności prawnych, takich jak umowa otwarcia tego rachunku ma charakter cywilnoprawny. Znaczną rolę w zakresie otwarcia oprocentowanego rachunku walutowego zajmują instrukcje bankowe („Warunki prowadzenia operatywnych rachunków walutowych”), które będąc „regulaminem” w rozumieniu art. 385 k.c. ustalają swymi postanowieniami całość problematyki stosunku umowy rachunku bankowego¹⁴.

¹⁴ Por. A. Ohanowicz, J. Górski, *Zarys prawa zobowiązań* 1970, s. 98.

Zawarcie umowy oprocentowanego rachunku walutowego następuje w wyniku pozytywnego załatwienia przez bank wniosków klienta, stanowiącego jego oświadczenie woli w rozumieniu art. 66 k.c. Szczegółowe postanowienia dla posiadaczy oprocentowanego rachunku walutowego, będące w rzeczywistości narzucanym przez bank regulaminem powodują, że klient banku pozostaje bez możliwości wyboru treści umowy walutowej. Tym samym pozostaje on bez możliwości wpłynięcia na zmianę tych postanowień. Wynika to zresztą z adhezyjnego charakteru umowy rachunku bankowego. Trzeba zaznaczyć jednak, że posiadacze walut mogą z własnej woli otwierać oprocentowane rachunki walutowe oraz rozporządzać kwotami walutowymi, umiejscowionymi w tych rachunkach. Istnieje więc swoboda w zakresie zawierania umów rachunków walutowych.

Mając na uwadze, że umowa oprocentowanego rachunku walutowego jest rachunkiem szczególnego rodzaju, ustanowionym zarządzeniem Ministra Finansów, należy wymienić podstawowe różnice, jakie obserwuje się pomiędzy oprocentowanym rachunkiem walutowym a rachunkiem bankowym. Przede wszystkim rachunek walutowy nie jest rachunkiem przymusowym. Otworzyć może go wyłącznie osoba fizyczna, spełniająca wymogi stawiane przez odpowiedni bank. Bank spełnia w zasadzie rolę przechowawcy środków pieniężnych klienta, a nie ma możliwości swobodnego regulowania w zakresie dysponowania tymi środkami przez posiadacza rachunku walutowego. Rachunki walutowe są oprocentowane w zależności od czasokresu lokaty, czego nie stosuje się na innych rachunkach bankowych (szczególnie j.g.u.). Zasadniczo też różnią się dokumenty (formularze) niezbędne do zawarcia umowy oraz stanowiące podstawę uruchomienia rachunku. Ponadto banki dewizowe mogą otwierać i prowadzić rachunki „A” dla klientów małoletnich.

Umowa oprocentowanego rachunku walutowego jest umową szczególnego rodzaju, bowiem w jej zakres, określający swobodę banku i klienta wchodzi postanowienia wynikające z przepisów u.d., które precyzują ogólne warunki, na jakich krajowiec dewizowy może rozporządzać swoimi środkami pieniężnymi, a bank realizować te rozporządzenia. W przepisach oprocentowanego rachunku walutowego można wyróżnić pojęcia i określenia należące do prawa cywilnego (cecha ta dotyczy całego prawa dewizowego). Stąd więc, jeżeli przepisy dewizowe nie nadają własnej treści użytym w nich pojęciom cywilnoprawnym stosuje się przepisy i zasady k.c. Przepisy odnoszące się do oprocentowanych rachunków walutowych mają jednak charakter uregulowania szczególnego (*lex specialis*) z pierwszeństwem zastosowania ich w porównaniu do przepisów rachunku bankowego zawartych w k.c., stanowiących uregulowanie ogólne (*lex generalis*).

III. OGÓLNE WARUNKI PROWADZENIA RACHUNKU WALUTOWEGO „A”

Rachunek walutowy „A”, jak już wcześniej zaznaczono, normuje zarządzenie Ministra Finansów z dnia 25 IX 1976 r. Konstrukcja prawna tego zezwolenia dewizowego ogólnego, określonego przepisami powyższego zarządzenia wydanego na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy dewizowej zarówno na otwieranie rachunków, jak i ich prowadzenie, wynika z brzmienia art. 4 pkt 1 ustawy dewizowej, według którego obrót wartościami dewizowymi stanowi zarówno samo zawieranie umów (których przedmiotem są wartości dewizowe), jak i ich wykonywanie.

Rachunek walutowy „A” prowadzony jest przez NBP i Bank PKO SA. Na rachunek ten przyjmowane są wpłaty tylko w walutach wymiennalnych. Rachunek ten prowadzi się w jednej z walut określonej w porozumieniu z posiadaczem rachunku. Na wniosek posiadacza rachunku bank może w każdym czasie dokonać zmiany waluty rachunku na inną walutę wymiennalną. Przy zmianie waluty rachunku stosuje się kurs kupna do przeliczenia dawnej waluty rachunku i kurs sprzedaży do waluty żądanej według aktualnej tabeli kursowej NBP, ogłaszanej między innymi w prasie codziennej.

Zawarcie umowy oprocentowanego rachunku „A” następuje po złożeniu przez klienta wniosku na formularzu bankowym wraz ze wzorem podpisu, uzgodnieniu waluty rachunku i wysokości oprocentowania (rachunek a vista lub terminowy). Wzór podpisu we wniosku osoby, dla której otwierany jest rachunek „A” powinien być złożony na wniosku w obecności pracownika banku. Tak samo postępuje się w wypadku, kiedy ustanowiono pełnomocnika osoby otwierającej rachunek walutowy. Podpisy na wnioskach o otwarciu rachunku, przesłanych przez osoby przebywające za granicą, powinny być uwierzytelnione przez placówkę zagraniczną PRL lub notariusza.

Posiadacz rachunku może ustanowić pełnomocnika (pełnomocników) w momencie otwierania rachunku, jak również w czasie trwania umowy rachunku. Pełnomocnikiem posiadacza rachunku może być osoba pełnoletnia o pełnej zdolności do czynności prawnych, będąca krajowcem dewizowym. Zakres tego pełnomocnictwa ustala właściciel rachunku i mogą to być pełnomocnictwa ogólne lub szczególne, ograniczone bądź rozszerzone. W przypadku zaś braku określenia zakresu pełnomocnictwa przyjmuje się, że pełnomocnictwo ustanowione zostało jako ogólne.

Pełnomocnik uprawniony jest do dysponowania wkładem na swoją wyłączną rzecz wówczas, jeżeli jest członkiem najbliższej rodziny posiadacza rachunku i jeżeli uprawnienie do takiego dysponowania wynika wyraźnie z treści pełnomocnictwa. Pełnomocnictwo może być w dowolnym czasie odwołane przez posiadacza rachunku. Odwołanie jest skuteczne w dniu następnym po dacie wpływu do jednostki prowadzącej

rachunek. Pełnomocnictwo wygasa automatycznie z chwilą śmierci właściciela rachunku.

Otwierając rachunek bankowy klient powinien wnieść tzw. opłatę zawiązkową. Jest to pierwsza wpłata krajowca dewizowego na rachunek, której wysokość nie została określona przez aktualne przepisy. Dopuszczalne jest otwarcie rachunku „A” bez wniesionej opłaty zawiązkowej dla osób delegowanych do pracy za granicą przez polskie przedsiębiorstwo lub instytucję. Dowodem zawarcia umowy rachunku bankowego jest wniosek zaopatrzonej w stempel firmowy oraz podpisy pracowników banku. Kopię wniosku otrzymuje klient¹⁵.

IV. ZAKRES PRZYJMOWANIA WPŁAT NA RACHUNKI WALUTOWE „A”

Na rachunki walutowe „A” mogą być wpłacane kwoty w walutach wymiennalnych bez potrzeby udokumentowania źródła i tytułu ich pochodzenia, w gotówce bądź pochodzące z realizacji przekazów bankowych i pocztowych, czeków, weksli oraz kredytów pieniężnych.

Na rachunek „A” mogą być przyjmowane zagraniczne środki płatnicze opiewające na waluty wymienne, ustalone przez NBP¹⁶, ponadto kwoty pochodzące z realizacji przelewów z rachunków „A”, dokonywanych między posiadaczami rachunków w czasie ich zatrudnienia za granicą, na co konieczne jest przedłużenie zaświadczenia właściwej instytucji stwierdzającej fakt zatrudnienia za granicą posiadaczy rachunków.

Przyjmowane są również kwoty pochodzące z realizacji przelewów z rachunków „A”, dokonywanych tytułem darowizny na rzecz członków najbliższej rodziny posiadacza rachunku — krajowców dewizowych. Wymagane jest pisemne oświadczenie posiadacza rachunku. Wpłacone również mogą być kwoty stanowiące równowartość przekazów dokonywanych w kraju przez polskiego pracodawcę z tytułu walutowego wynagrodzenia za pracę. Podobnie można wpłacić zaoszczędzone diety zagraniczne.

Na rachunek „A” mogą być wpłacone sumy pieniężne stanowiące równowartość przekazów dokonywanych w kraju przez polskie instytucje z tytułu realizacji zagranicznych spadków lub mienia za granicą, jak również kwoty pochodzące z realizacji praw patentowych lub osiągnięć

¹⁵ Por. zarządzenie nr B/33 NBP, Warszawa z dnia 25 IX 1976 (instrukcja wewnętrzna nie publikowana).

¹⁶ Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 25 IX 1976 ustala w przepisie § 1 ust. 1-4, że na rachunki walutowe krajowców dewizowych mogą być przyjmowane waluty wymienne określone przez NBP. Zgodnie z ustaleniami tego banku pod pojęciem walut wymiennalnych należy rozumieć obecnie: dinar jugosłowiański, dolar australijski, dolar kanadyjski, dolar USA, floren holenderski, frank belgijski, frank francuski, frank szwajcarski, funt angielski, funt libański, jen japoński, korona duńska, korona norweska, korona szwedzka, lir włoski, marka fińska, marka RFN, peseta hiszpańska, szyling austriacki.

naukowo-technicznych, włącznie z kwotami posiadanymi z tego tytułu na bankowych nie oprocentowanych rachunkach walutowych, pochodzące z honorariów za usługi adwokackie w kraju do wysokości kwot przekazanych przez zespół adwokacki¹⁷.

Na rachunki „A” dopuszczalne są także kwoty przypadające danej osobie z bankowego rachunku walutowego otwartego dla Stowarzyszenia Autorów „Zaiks” lub przypadające z tytułu rozpowszechnienia przez CHZ „Ars Polona — Ruch” książek za granicą oraz przypadające z umów ubezpieczenia walutowego w polskiej instytucji w kraju. Wpłaty powyższe wymagają stwierdzenia instytucji lub przedsiębiorstwa wpłacającego (ewentualnie w treści przelewu), określającego tytuł i równowartość w walucie wpłacanej kwoty.

Mogą być również przyjmowane kwoty z własnego konta eksportu wewnętrznego otrzymane po dniu 30 IX 1975 r., po potrąceniu w pełnej wysokości kosztów dewizowych Banku PKO SA oraz kwoty pochodzące z odsprzedaży NBP złota w monetach i sztabach. Na rachunku „A” nie mogą być wpłacone kwoty — podlegające na mocy odrębnych przepisów obowiązkowi rozliczania w złotych — otrzymane z tytułu zagranicznych rent, emerytur i świadczeń o charakterze rentowym¹⁸.

V. DYSPONOWANIE WKŁADEM ULOKOWANYM NA OPROCENTOWANYM RACHUNKU WALUTOWYM

1) Mówiąc o dysponowaniu wkładem ma się na myśli wypłatę z rachunku „A”, która następuje na podstawie pisemnej dyspozycji właściciela lub pełnomocnika rachunku. Dyspozycji telegraficznych i telefonicznych bank nie wykonuje¹⁹. Wkład na rachunku terminowym z zachowaniem oprocentowania w pełnej wysokości umownej może być podjęty po upływie okresu zadeklarowanego, a z rachunku płatnego na żądanie w każdym czasie. W przypadku wyjazdu posiadacza rachunku „A” za granicę na pobyt stały, jak również w drodze przejścia spadku lub zapisu z kwoty figurującej na rachunku cudzoziemca dewizowego, dysponowanie saldem rachunku wraz z odsetkami wymaga osobnego zezwolenia dewizowego. W razie przejścia kwoty salda na rachunku w drodze spadku lub zapisu na krajowca dewizowego, może on dysponować saldem rachunku wraz z odsetkami, jak spadkobierca (zapisodawca).

Dysponowanie takim spadkiem lub zapisem następuje po udowodnieniu nabycia spadku lub zapisu (orzeczenie sądu) i po przedstawieniu zaświadczenia terenowego organu administracji państwowej stwierdzają-

¹⁷ Zgodnie z Zarządzeniem Ministra Finansów z dnia 23 VIII 1974, M.P. Nr 30, poz. 182.

¹⁸ Por. Zarządzenie nr A/10 Banku PKO SA Warszawa z dnia 28 IX 1976.

¹⁹ Por. ibidem.

cego, że podatek od nabycia praw majątkowych zapłacono lub że podatek nie należy się.

Na wniosek posiadacza rachunku „A” bank może dokonać zmiany waluty rachunku na inną walutę wskazaną przez posiadacza, jeżeli wynikające z tego tytułu ryzyko nie wykracza poza granice dopuszczalnego ryzyka bankowego. Wniosku tego nie traktuje się jako wypowiedzenia umowy, a przy zmianie waluty stosuje się specjalny kurs kupna sprzedaży do przeliczenia nowej waluty rachunku. Jeżeli wypłata z rachunku „A” następuje na życzenie posiadacza rachunku w złotych, stosuje się kurs specjalny walut obcych z premią stosowaną przy kupnie walut wymiennalnych od turystów zagranicznych.

Klient ma prawo wydać dyspozycję przeniesienia rachunku „A” do innego oddziału banku, co należy traktować jako likwidację tego rachunku w danym oddziale, z tym że likwidacja rachunku z wkładem terminowym nie powoduje wówczas naruszenia okresu zadeklarowanego w umowie.

Oddział likwidujący rachunek „A” oblicza odsetki od dnia likwidacji rachunku i jego saldo wraz z odsetkami przekazuje do oddziału wskazanego przez klienta, informując jednocześnie ten oddział, za jaki okres zostały naliczone odsetki i kiedy upływa zadeklarowany przez klienta okres. Oddział, który przejął prowadzenie rachunku „A” powinien niezwłocznie wezwać klienta do złożenia w tym oddziale wniosku o otwarcie rachunku wraz z kartą wzorów podpisów.

Rachunki „A” stwarzają duże możliwości rozporządzania wartościami dewizowymi, gdyż z rachunku tego, bez osobnego zezwolenia dewizowego, mogą być dokonywane wypłaty na:

a) pokrycie kosztów podróży i pobytu za granicą właściciela rachunku lub członków jego rodziny oraz na zakup towarów i usług podczas pobytu za granicą,

b) zakup towarów i usług za granicą przez posiadacza rachunku przebywającego w kraju.

c) pokrycie składek członkowskich posiadacza rachunku i członków jego najbliższej rodziny w organizacjach za granicą, jeżeli przystąpienie do tych organizacji nastąpiło z zachowaniem przepisów obowiązujących w PRL,

d) zakup towarów w polskich przedsiębiorstwach i jednostkach prowadzących sprzedaż towarów w eksporcie wewnętrznym,

e) zakup walut państw socjalistycznych na koszty podróży i pobytu właściciela rachunku i członków jego najbliższej rodziny oraz na zakup za granicą towarów i usług,

f) wypłaty posiadaczowi rachunku na dowolne cele w kraju. Powyższe wypłaty mogą być dokonywane na życzenie posiadacza rachunku w formie czeków, przekazów, przelewów lub w gotówce, przy czym wy-

płaty te mogą być dokonywane w walucie rachunku albo w innej uzgodnionej obcej walucie oraz w bonach towarowych Banku PKO SA lub w złotych. Wypłaty dokonywane są bez ograniczeń do wysokości salda rachunku. Można podjąć dewizy na nabycie walut państw socjalistycznych, które wypłacane są niezależnie od przydziału norm w walutach tych państw na koszty podróży i pobytu za granicą, z tym że sprzedaż tych walut powyżej normy turystycznej obowiązującej na dany kraj należy realizować w formie przekazów bankowych.

2) Oprocentowanie wkładów na rachunkach „A” ustalone zostało w stosunku rocznym w następującej wysokości: 4% dla wkładów płatnych na żądanie, 4,5% dla wkładów terminowych półrocznych, 5% dla wkładów terminowych rocznych, 6% dla wkładów terminowych na dwa lata, 7% wkładów terminowych na trzy lata. Odsetki od wkładów płatnych na każde żądanie oblicza się raz w roku, natomiast od wkładów terminowych odsetki odliczone są z upływem zadeklarowanego w umowie okresu. Jeżeli wkład nie zostanie podjęty w dniu upływu okresu zadeklarowanego w umowie, umowa przedłuża się automatycznie na kolejne takie same okresy. W wypadku likwidacji rachunku „A” odsetki oblicza się w dniu likwidacji rachunku i mogą one być podjęte w dowolnym czasie.

Zarządzenie z dnia 25 IX 1976 r. wprowadziło nowe udogodnienie polegające na tym, że w razie podjęcia całości należnych za ostatni okres odsetek w bonach towarowych Banku PKO SA lub w złotych, wypłacone odsetki przy wypłacie w bonach podwyższa się o 10%, a przy wypłacie w złotych o 50%. Również odsetki za poszczególne lata można podjąć nawet po upływie kilku lat bez ujemnych skutków dla biegu terminów umownych. W przypadku podjęcia części lub całości wkładu terminowego w ciągu okresu zadeklarowanego w umowie lub przedłużonego, cały wkład od początku tego okresu do dnia podjęcia jakiegokolwiek kwoty podlega oprocentowaniu w wysokości ustalonej dla wkładów płatnych na każde żądanie. Jako początek nowego zadeklarowanego okresu uważa się dzień następny po podjęciu części wkładu. Oprocentowanie wkładu rozpoczyna się w dniu dokonania wpłaty (lub wpływu kwoty do banku), a kończy się w dniu poprzedzającym dzień wypłaty.

VI. OCENA INSTYTUCJI OPROCENTOWANYCH RACHUNKÓW WALUTOWYCH ORAZ WNIOSKI *DE LEGE FERENDA*

Dziesięcioletnie funkcjonowanie instytucji oprocentowanych rachunków walutowych wykazuje, iż codzienna praktyka potwierdziła w pełni celowość i słuszność założeń leżących u podstaw decyzji w sprawie utworzenia w kraju instytucji oprocentowanych rachunków walutowych w wa-

lucie zagranicznej. Instytucja ta jest dla ludności najistotniejszym dowodem złagodzenia ograniczeń dewizowych przez wpłaty w walutach wymiennalnych, otrzymywanych z zagranicy lub posiadanych w kraju. System oprocentowanych rachunków walutowych zastępuje bodźcami ekonomicznymi, nie poparty ekwiwalentnością kursu wymiennego, prawny obowiązek sprowadzania i odsprzedaży walut obcych²⁰.

Aktualnie obowiązujący system oprocentowanych rachunków walutowych wprowadzony uchwałą nr 173 Rady Ministrów oceniany jest przez władze dewizowe, jak i posiadaczy tych rachunków, bardzo pozytywnie. Faktycznie bowiem wprowadzone zmiany spowodowały wydatny napływ klientów do banku i poważne zwiększenie liczby rachunków i wielkości wpłat. Przy pozytywnej analizie systemu należy wyodrębnić dwie grupy krajowców dewizowych (klientów): posiadaczy kwot tzw. nie udokumentowanych, mających obecnie możliwość odbycia podróży zagranicznych w celach turystyczno-wypoczynkowych za własne waluty oraz posiadaczy wielkich kwot, zainteresowanych otrzymaniem większego oprocentowania. O popularności rachunków typowo lokacyjnych świadczy fakt, że w okresie 3 miesięcy (X, XI, XII 1976) funkcjonowania nowego systemu na rachunki 7-procentowe wpłynęły kwoty równe 10,7% wartości wszystkich wkładów na rachunkach²¹.

Od czasu uruchomienia tej instytucji wprowadzono szereg zmian w przepisach dotyczących otwierania i prowadzenia rachunków, które przyczyniły się do dalszego ich uatrakcyjnienia, a także do uproszczenia trybu obsługi posiadaczy tych rachunków. Banki zostały upoważnione do tego, aby przy otwieraniu rachunków w miejsce przedkładania dokumentacji formalnej brały za podstawę w szerokim stopniu pisemne oświadczenie klientów. Uchylono między innymi obowiązek wypowiedzenia wkładów, jeżeli kwota ta miała być przeznaczona na zakup towarów w eksporcie wewnętrznym, w polskich przedsiębiorstwach handlu zagranicznego, a ponadto na zakup walut krajów socjalistycznych, chociaż praktycznie mające mniejsze zastosowanie.

Państwu chodziło o stworzenie realnych warunków uaktywnienia nie kontrolowanych lokat zagranicznych środków płatniczych dokonywanych w kraju przez krajowców dewizowych. Warunkami tymi było zaniechanie badania pochodzenia środków dewizowych (tzw. *amnestio pro dispositione*), zapewnienie korzystnej stopy procentowej od wkładów oraz ustawowe zagwarantowanie zwrotu waluty zagranicznej wypłaconej w gotówce w kraju. Tak więc repatriacja kwot dopuszczonych z mocy odrębnych przepisów do swobodnego dysponowania za granicą oraz detezau-

²⁰ Por. E. Zawadzki, *Oprocentowane rachunki walutowe dla ludności*, *Finanse* 1972, nr 6, s. 44 i n.

²¹ Informacja opracowana w Ministerstwie Finansów, nie publikowana.

ryzacja wewnątrz kraju legły u podstaw przepisów normujących funkcjonowanie systemu oprocentowanych rachunków walutowych krajowców dewizowych.

Instytucja oprocentowanych rachunków walutowych obowiązująca od 1967 r. zdała egzamin jako najkorzystniejsza forma wykorzystania środków dewizowych ludności przez państwo, kojarząc interes polityki dewizowej z interesem ludności. Zakłada się, że w przyszłości obrót wartościami dewizowymi następować będzie w zasadzie tylko przez wykorzystanie środków będących na rachunkach walutowych, umożliwiając tym samym pełną jego kontrolę. Intensyfikacja oprocentowanych rachunków walutowych osiągnęła największy rozwój w porównaniu z innymi ustawodawstwami państw socjalistycznych.

Powyższe zachęcające osiągnięcia tego systemu nie mogą przesłaniać pewnych słabości obecnego uregulowania. Zniesienie ograniczeń w dysponowaniu wkładem na rachunkach „B” na potrzeby zagraniczne może spowodować legalny wywóz za granicę znacznych środków dewizowych. Zachodzi bowiem obawa, że instytucja oprocentowanych rachunków walutowych stanie się swoistą „maszynką” do legalnego przepuszczania zagranicznych środków płatniczych za granicę. Na skutek utrzymywania się wysokiego kursu czarnorynkowego walut obcych szacuje się, że rynek ten jest zasilany wysokimi sumami przez turystów zagranicznych, wymieniających w tej drodze waluty na złote na koszty pobytu w Polsce (poza obowiązkową wymianą). Osoby nabywające waluty od turystów po kursie czarnorynkowym, przy dotychczasowych ograniczeniach dyspozycyjności wkładami na rachunkach „B”, nie miały możliwości natychmiastowego legalnego wywozu takich środków za granicę — chyba że po upływie trzech lat potrzebnych na sukcesywne przeniesienie wkładów z rachunku „B” na „A”. Obecnie taka możliwość istnieje nie tylko teoretycznie, lecz i praktycznie.

Zniesienie obowiązku dokumentowania wypłat na rachunki walutowe stworzy sytuację, w której cudzoziemiec przebywający w kraju będzie mógł wpłacić każdemu krajowcowi na jego rachunek walutowy środki dewizowe tytułem rzekomej darowizny, podczas gdy w rzeczywistości może to być zapłata za towary lub usługi, które cudzoziemiec powinien nabyć za złote w drodze legalnej transakcji. W obydwu omówionych wyżej przypadkach nastąpi zasadnicze ułatwienie w odpływie za granicę dewiz pochodzących z nielegalnego obrotu. Przypuszcza się też, że w wyniku takiej liberalizacji przepisów w zakresie rachunków walutowych zmniejszą się relatywne wpływy dewizowe z tytułu turystyki, inkasowane przez kasy państwowe i stworzy się warunki sprzyjające różnego rodzaju spekulacyjnym obrotom walutowym. Zwiększą się bowiem obroty (wpłaty i wypłaty) dyktowane nie celowością lokowania zasobów walutowych na rachunkach bankowych, ale chęcią zalegalizowania posiadanych walut z nielegalnego

obrotu i uzyskanie przez rachunek walutowy uprawnień do wywozu zagranicznych środków płatniczych za granicę. Istnieje w związku z tym obawa, że nastąpi znaczny odpływ za granicę zagranicznych środków płatniczych, które pozostają obecnie w kraju, mimo że nie są ulokowane na rachunkach walutowych.

W celu zapobieżenia tym zjawiskom nowa ustawa dewizowa powinna wprowadzić obowiązek wpłacania udokumentowanych dewiz na rachunek bankowy. Warunkiem rozporządzania nimi powinno być utrzymywanie tych kwot na (rachunku przez pewien określony ustawowo okres czasu (np. trzy miesiące). Jednocześnie należałoby wprowadzić zasadę, że oprocentowane rachunki walutowe osób fizycznych są wyłączną podstawą wszelkich obrotów dewizowych. Ustawa powinna również zagwarantować podstawowe uprawnienia posiadaczy rachunków walutowych. Należałoby także wprowadzić ustawową ochronę tajemnicy wysokości wkładów, jak również samego faktu posiadania rachunku.

Mając na uwadze dalsze sukcesywne uatrakcyjnianie oprocentowanego rachunku walutowego należałoby wprowadzić w praktyce dokument zbliżony w formie i treści do książeczki oszczędnościowej Powszechnej Kasy Oszczędności, gdzie księgowane byłyby wszystkie wpłaty i wypłaty. Obrót na podstawie tego dokumentu mógłby być dokonywany we wszystkich wyznaczonych placówkach banku przy ograniczeniu wysokości jednorazowej wypłaty poza jednostką macierzystą. Proponowany dokument mógłby ponadto służyć do bezgotówkowych rozliczeń klientów z przedsiębiorstwami eksportu wewnętrznego za zakupione towary.

Dynamicznie rozwijające się kontakty gospodarcze i kulturalne z zagranicą powodują, że polityka dewizowa państwa musi wciąż modyfikować swoje instrumenty działania. Z jednej strony powinna uniemożliwiać nielegalny obrót dewizowy, który przynosi określone straty gospodarce narodowej, a z drugiej strony wprowadzać szeroki wybór możliwości i zachęć legalnego wykorzystywania przez osoby fizyczne posiadanych bądź otrzymywanych wartości dewizowych. Oprocentowane rachunki walutowe krajowców dewizowych są właśnie tym niezwykle czułym na wszelkie zmiany instrumentem realizacji polityki dewizowej państwa.

Na zakończenie należy skonstatować, iż możliwość deponowania przez ludność znajdujących się w jej posiadaniu wolnych środków dewizowych na oprocentowanych rachunkach bankowych daje państwu okazję, ażeby tą drogą uzyskać kredyt tańszy od kredytów zagranicznych. Doświadczenia instytucji oprocentowanych rachunków walutowych jednoznacznie wskazują, że ten system — jak każdy inny system finansowy — znajdzie właściwe zrozumienie w społeczeństwie, jeżeli spełnia zasadniczy warunek, a mianowicie poparty jest takimi instrumentami ekonomicznego i materialnego oddziaływania, które pozwalają na kojarzenie interesu społecznego z interesem indywidualnym obywateli.

LA DISPOSITION DES VALEURS DE DEVISE À LA LUMIÈRE
DES DISPOSITIONS CONCERNANT LES COMPTES D'INTÉRÊT MONÉTAIRES

Résumé

Dans cet article l'auteur s'occupe des problèmes les plus essentiels s'émergeant sur la base de l'Arrêt actuel du Ministre des Finances du 25.IX.1976 sur les comptes bancaires des indigènes de devise en monnaie à changer (M.P. No 38, pos. 173). L'acception spéciale de l'institution des comptes d'intérêt monétaires pour l'économie nationale l'a penché à s'intéresser plus proche de cette forme du chiffre d'affaires des valeurs de devise. L'analyse juridique de cette institution exigeait le traitement de droit civil ainsi que de devise.

Au début l'auteur a donné une courte synthèse du développement du droit polonais de devise, où il a indiqué les tendances du développement et les causes de la naissance des comptes d'intérêt monétaires. En élaborant l'institution des comptes d'intérêt monétaires il y a différencié les relations de devises — juridiques, ainsi que civiles-juridiques. Il a démontré aussi que les dispositions concernant les comptes d'intérêt monétaires ont le caractère de la régulation particulière avec la priorité de les appliquer en comparaison aux dispositions des comptes bancaires renfermées dans le code civil. A son tour l'auteur a consacré beaucoup de remarques à la disposition par les indigènes de devise des valeurs de devise localisées sur les comptes d'intérêt monétaires, et de plus à son privilège à mettre à l'intérêt. En discutant ces problèmes il a indiqué sur le trait le plus essentiel des comptes d'intérêt monétaires „A" qu'est la permission à payer les monnaies à changer sans besoin de documenter le titre d'entrée en leurs possession.

L'auteur en appréciant le système des comptes d'intérêt monétaire a présenté les plus importants résultats de ses recherches dans les conclusions de lege ferenda.